

Bij dit nummer

Met deze laatste nieuwsbrief van het tweede Millennium besluiten we een succesvol verenigingsjaar. We vierden het tienjarig bestaan van de vriendschap met Minamiashigara en ontvingen twee delegaties uit Japan, een groep jonge judoka's en een welfare delegatie. Ook kregen onze plannen voor het volgend jaar, wanneer we de 400-jarige handelsrelatie tussen Nederland en Japan zullen herdenken, vastere vorm. In de eerst volgende nieuwsbrief kunt u hierover meer lezen.

Tijdens ons bezoek aan Minamiashigara in 1998 maakte Enno Voorhorst met zijn schitterende gitaarspel zoveel indruk, dat burgemeester Suzuki hem spontaan uitnodigde om in 1999 terug te komen, zeer tot genoegen van de actieve groep Japanse amateur gitaristen, die niet alleen van Enno's 'master classes' genoten, maar er ook veel van opstaken. Zijn reisverslag vindt u in deze nieuwsbrief. Hetzelfde geldt voor het verblijf van Janneke en Marja, die in het kader van het project "Your Favourite Thing" een bezoek van een maand brachten aan Minamiashigara. Ook zij vertellen ons hun ervaringen in deze nieuwsbrief.

Tenslotte gaan we dieper in op de 400-jarige relatie met Japan. Het eerste van een viertal artikelen over dit onderwerp treft u in deze nieuwsbrief aan. Het gaat over de reis van het schip de Liefde, dat met vier andere schepen in 1598 Holland verliet en als enige, na een barre tocht van bijna twee jaren, Japan bereikte. Daarmee begon de langdurige aanwezigheid van de Hollanders in Japan.

Kortom, u krijgt in deze nieuwsbrief weer een goed beeld van de verschillende activiteiten van onze vereniging. Die maken het lidmaatschap interessant en dus aantrekkelijk. We willen daar graag mee doorgaan, maar wij kunnen dit niet alleen. Actieve inbreng van de leden blijft noodzakelijk. Het bestuur rekent daarom op uw actieve betrokkenheid en inbreng.

Tenslotte, wil ik u en de uwen graag plezierige feestdagen toewensen en een gelukkig en voorspoedig Nieuwjaar.

Jan Melis, voorzitter

Pen friend(s) gezocht

Uit Minamiashigara ontvingen we het volgende verzoek:

"I am an English teacher and a housewife. I have a son (8 years old) and a daughter (1 year old). I'm interested in your country and I want to correspond with a woman or a man, age 30 to 45, who has a family."

Name: Fumie Hibino
Age: 33
Sex: Female
Address: 445-1 Wadagahara, Minamiashigara City,
Kanagawa 250-0112, Japan.

Nieuwsbrief nr 7,
December 1999

- Bij dit nummer
- Gezocht: één of meer Pen friends
- Bezoek Judokajeugd van 16 tot 22 augustus
- Welfare uitwisseling van 13 tot 19 september
- Een Zomermaand in Japan; "Your Favourite Thing"
- De Women Power van Enno Voorhorst
- Dejima (1) Het begin van een 400-jarige band
- Volgend jaar

Redactie

Joop van Lier
Visserslaan 9
5062 CL Oisterwijk
tel. 013-5220511
fax 013-5210253
e-mail: j.v.lier@hccnet.nl

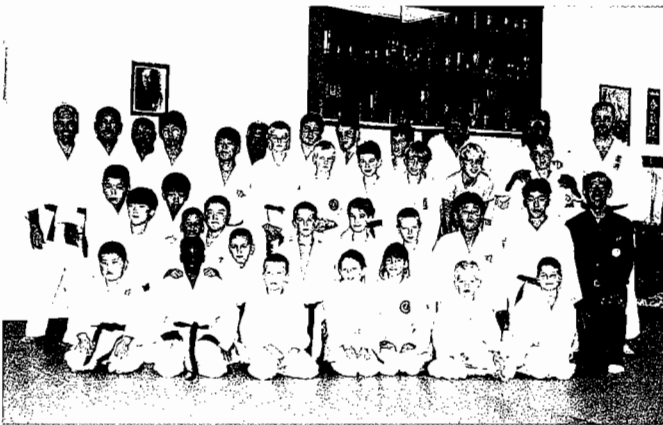
Secretariaat

Friezenlaan 31
5037 KL Tilburg
tel. 013-4677003
fax 013-4670637

Bezoek Judoka jeugd van 16 tot 22 augustus 1999

Eindelijk

Na een jaar communiceren met de zusterorganisatie MSCA in Minami-Ashigara was het zover. Een judogroep bestaande uit 10 twaalf tot veertienjarige jongens met vier begeleiders en een tolk, bracht in de week van 16-22 augustus een bezoek aan Tilburg. Het werd een groot succes, zo bleek, en met deze impressie wil ik u als lid van de VTM mee laten delen in deze fantastische ervaring. Het organiserende comité, onder de vlag van de VTM opererend, bestond voor het grootste gedeelte uit mensen verbonden aan Stichting Sportschool Legranse, ondersteund door ondergetekende en het bureau BOTS (Bureau Ondersteuning Tilburgse Sport).

Tableau de la Troupe

Gastgezinnen

Voor de gehele week werden gastgezinnen geregeld door Jack Legranse en met name door de geweldige inzet en betrokkenheid van deze gezinnen werd het een onvergetelijke week. Het programma bestond uit bijna dagelijkse judotrainingen. Elke ochtend, behalve op de vrijdag, waren de judoka's op de mat te vinden. De trainingen werden afwisselend gegeven door Japanse en Nederlandse trainers. Ook stond er een speciale budo-ochtend op het programma met demonstraties van Aikido en Jiu-jitsu, waaraan alle judoka's konden meedoen.

Onder de indruk

De Nederlandse kinderen waren onder de indruk van de wijze waarop de Japanse kinderen training kregen. De discipline, die hun Japanse leeftijdsgenoten ten toon spreiden, opende de ogen van onze jeugd. Er werd zelfs de opmerking gemaakt: "Zo wil ik ook wel trainen".

Toernooi

Als afsluiting van de judoweek werd op zaterdag, speciaal voor de Japanse gasten, een groot toernooi georganiseerd. Met medewerking van de NCS (Nederlandse Culturele Sportbond) namen aan dit toernooi bijna honderd(!) judoka's deel. Naast clubs uit Breda en Doetinchem deden er ook Belgische verenigingen mee.

Kalligrafie

De hoofdprijzen gingen in twee categorieën naar onze Japanse vrienden. Men had kennelijk rekening gehouden met een traditioneel sterke Japanse judocultuur en zich hiertegen gewapend door sterke judoka's in te zetten. Wethouder Frans Puls reikte de prijzen uit in Sporthal de Drieburcht en hiermee werd een succesvol toernooi afgesloten. Aardig en bijzonder was ook het feit, dat de judoleiding vanuit Minami-Ashigara voor alle deelnemers Japanse (gekalligrafeerde) diploma's had verzorgd. En die zijn natuurlijk in dank afgenomen!

Excursies

Vanzelfsprekend werden onze Japanse gasten in de gelegenheid gesteld om iets van Tilburg en Nederland te zien. We gingen naar de Efteling, het zwembad Stappegoor en brachten een bezoek aan de Zaanse Schans. Ook Amsterdam werd aangedaan en het hoogtepunt hierbij was de rondvaart over de grachten. Tussen de programma's door zorgden de gastouders voor gezellige momenten in en rondom het gezin. En daarin schuilt natuurlijk een extra waarde van uit-wisselingsprogramma's. Gasten komen als vreemdelingen maar gaan als vrienden, met tranen in de ogen, weer weg.

Duurzame relaties

Met deze ontvangst is wederom een verdieping gegeven aan de vriendschapsband tussen Minami-Ashigara en Tilburg, waarbij duurzame relaties zijn ontstaan en met name de judojongeren een ervaring hebben opgedaan die erg waardevol zal zijn in hun groei naar volwassenheid. Het organiserende comité, de gastgezinnen, trainers en coaches van de sportschool kijken tevreden terug op deze week. Daarin werd maar weer eens bewezen dat sportbeoefening een universele en prettige manier is om vriendschappen te sluiten.

*Jack de Wilde,
voorzitter werkgroep sport VTM*

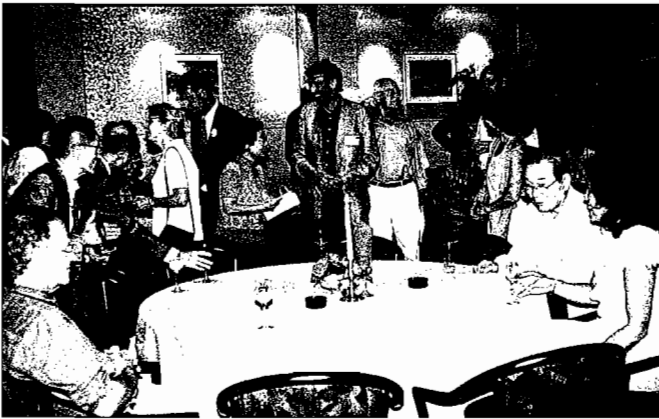

Zo wil ik ook wel trainen

Welfare ontmoet Welfare van 13 tot 19 september Een intensieve en soms ontroerende uitwisseling van ervaringen

Nog redelijk fit

We keken er lange tijd naar uit, maar daar waren ze dan eindelijk. Op maandag 13 september arriveerde onder leiding van mevrouw Yoko Ishii de welfare delegatie uit onze zusterstad Minami-Ashigara. Plaats van aankomst, en voor de rest van de week begin- en eindpunt van de excursies, de Postelse Hoeve. Ondanks de lange reis oogde het gezelschap nog redelijk fris, zodat de kennismaking en voor velen was dat een hernieuwde kennismaking, in een ontspannen sfeer verliep.

De aankomst, nog wel even wennen

Van Tilburgse kant waren er gelukkig veel leden om de delegatie welkom te heten. Uiteraard waren ook de 'gastheren en gastvrouwen' van de gastgezinnen aanwezig, ofschoon zij nog een dag moesten wachten alvorens zij hun gasten mee naar huis konden nemen. Aangezien het bezoekprogramma de volgende dag al vroeg zou beginnen, werden de welkomstspeeches tot een minimum beperkt. Daardoor konden de leden van de delegatie tijdig hun kamer en voor al hun bed opzoeken.

Zwaar beroep

Het programma dat voor het bezoek werd vastgesteld zal een zwaar beroep doen op het uithoudingsvermogen van de leden van de delegatie. Er zijn veel excursies gepland. Gelukkig hebben we de beschikking over een goede bus met Frederik als vaste en zeer behulpzame chauffeur. De manier waarop hij zich de hele week inspant om het gezelschap en in het bijzonder Hiromi Kato, die van een rolstoel afhankelijk is, veilig en op tijd op de verschillende locaties af te leveren is voorbeeldig. Alle hulde, Frederik!

Amarant

Het bezoek, dinsdag, aan de verschillende afdelingen van Stichting Amarant laat een diepe indruk achter, niet alleen bij de Japanse bezoekers maar ook bij de Nederlandse begeleiders. De wijze waarop hier geestelijk en lichamelijk gehandicapten worden verzorgd en gestimuleerd, roept

jaloerse reacties bij de delegatieleden op. Er is volgens de delegatie in Japan nog steeds weinig bereidheid om gehandicapten als volwaardige medemens tegemoet te treden en te aanvaarden. Liever stopt men hen ver weg, zodat men er als 'gezonde' niet mee behoeft te worden geconfronteerd. De situatie in Japan vertoont dus veel overeenkomst met de situatie in Nederland zo'n 40 jaar geleden.

(Toch kan uw redacteur zich herinneren, dat hij tijdens het bezoek in 1989 van de Tilburgse delegatie aan Minami-Ashigara, een met de Nederlandse situatie zeer goed vergelijkbare verzorging van gehandicapten aantrof.)

Vastberadenheid

Deze constatering leidt overigens niet tot moedeloosheid bij onze gasten. Integendeel, naarmate de week vordert en er ook bezoeken gebracht aan andere zorginstellingen neemt de vastberadenheid toe om de situatie in Japan verder te verbeteren. Dat zal niet eenvoudig zijn, want er bestaat daar nog veel weerstand tegen de integratie van gehandicapten in de samenleving. Maar dat was vroeger(?) in ons land ook het geval. De manier waarop deze weerstand kan worden weggenomen is tijdens de bezoeken vaak onderwerp van de discussies. Ook de kosten van de Nederlandse gehandicaptenzorg en de financiering ervan. Opvallend is de grote betrokkenheid van onze Japanse gasten met de zorgcliënten die ze ontmoeten. Het is soms ontroerend om te zien hoe goed zij ondanks de taalbarrière met hen weten te communiceren en hoe liefdevol hun aandacht daarbij is.

Eerste prijs voor onze buschauffeur

Goede organisatie

Steeds is er die aandacht, tijdens de bezoeken aan "Het Dijkje", een school voor gehandicapte kinderen, aan Jan Wier, aan Diamant, aan Het Rode Kruis en aan verzorgingshuis De Heikant. Dat dit in onze ogen prachtige gebouwen

文化 交流

binnenkort voor 25 miljoen verbouwd moet worden om aan de nieuwste wettelijke eisen te voldoen, zorgt in het licht van de reacties van onze Japanse gasten toch wel voor enigszins gemengde gevoelens. Hoe dan ook, de bezoeken zijn een groot succes mede dankzij de toegewijde organisatie ervan door o.a. Jan Hoedemaker, Vincent van Dijk en Jan Meiland.

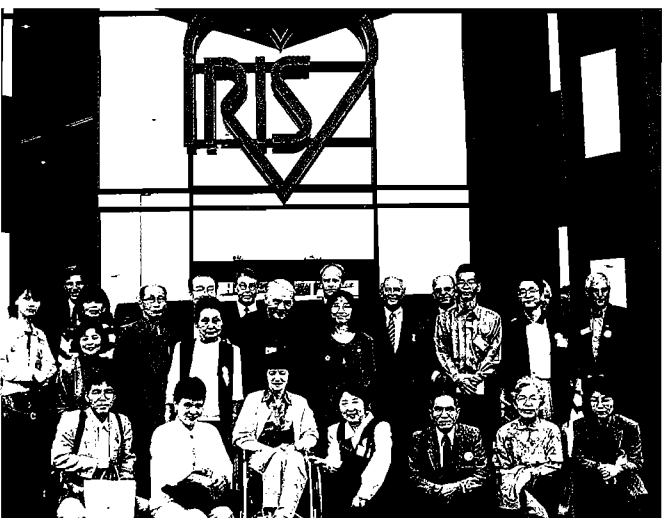

Het bezoek aan Amarant

Tijdens het bezoek aan Amarant vindt ook de gebruikelijke vergadering plaats om het lopende programma te bespreken en zo nodig bij te stellen. Ook de plannen voor de komende jaren, in het bijzonder het bezoek van de Tilburgse welfare delegatie volgend jaar, komen aan bod.

Gastgezinnen

Ook deze keer wordt weer gebruik gemaakt van de bereidheid van gastgezinnen om één of meer gasten te herbergen. Dat heeft een gunstig effect op de kosten van het bezoek en dat is natuurlijk mooi meegenomen. Maar belangrijker is

Waar zou dit nou zijn?

het feit dat het leidt tot een intensievere samenwerking en kennismaking. Voorzitter Jan Melis geeft bij verschillende gelegenheden uiting aan zijn dankbaarheid hiervoor. Daarnaast wil hij toch in het bijzonder Pauline Lauterslager

in het zonnetje zetten. Zij is zelf gehandicapt, maar desondanks graag bereid om Hiromi Kato in haar huis op te nemen. Dat Hiromi dit bezoek kan meemaken is in hoge mate aan haar medewerking te danken en aan de fantastische hulp van chauffeur Frederik natuurlijk.

Niet meer stuk

Er staan ook andere excursies en evenementen op het programma. Los van wat de gastgezinnen hun gasten aanbieden, zijn er gebeurtenissen die voor de nodige afwisseling zorgen. Zoals de bezoeken aan de fabrieken van Fujifilm en van Iris Ohyama en het bezoek aan Tilburg Treffend in de Schouwburg. Dat Burgemeester Stekelenburg de moeite neemt om de gasten in het Japans toe te spreken is een mooie geste. Hij kan in Minami-Ashigara niet meer stuk! Ook het bezoek aan de Watertoren, met een prachtige expositie verzorgd door de Tilburgse Kunstkring, is een groot succes. Logisch dus, dat de week omvliegt.

Emoties

Het is dan ook in een mum van tijd zaterdag en dat is de dag waarop we onze ledenbijeenkomst hebben in het gezellige restaurant van het pompstation van de Tilburgse waterleiding. De bijeenkomst is tevens de viering van de tienjarige relatie tussen Tilburg en Minami-Ashigara. Aangezien veel leden aan de uitnodiging voor dit feest gehoor hebben gegeven is het een goede gelegenheid om met onze gasten nader kennis te maken en via hen de banden met onze zusterstad te verstevigen. Hoezeer de leden van de delegatie onder de indruk zijn van alles wat ze deze week hebben meegemaakt blijkt duidelijk uit de door hen getoonde emoties, wanneer zij ieder voor zich een kort dankwoord uitspreken. De zondag is bijna traditioneel de afscheidsdag. Na een geanimeerd ontbijt in de Postelse Hoeve is het moment van vertrek aangebroken. De bus rijdt voor om de gasten in de richting van Amsterdam mee te nemen. Nagewuifd door een grote groep leden van onze vereniging keren onze gasten naar huis. Ze hebben een heel lange dag en een heel lange reis vóór zich. Sayōnara!

(foto's Wim Maas)

Heel snel na het bezoek kregen we het volgende bericht:

Hello! How are you?

In Japan summer is over and fall has come. So it became cold suddenly. Soon a month will pass since Tilburg's visit. How fast!

Yesterday evening we gathered at a city office, and looked at each other's pictures. Perhaps everyone will remember sweet memories in Tilburg. I send this mail to you with pictures in my digital camera today. Please have a look at.

Good bye. Hiromi

友好 都市

Nog wat beelden van het bezoek

Het was leuk hè!?

"Your Favourite Thing" oftewel "Dierbaar ding"

Om voor het project Your Favourite Thing (zie ook de vorige nieuwsbrief) in Japan de nodige interviews af te nemen en de favoriete voorwerpen van een aantal mensen in Minamiashigara te beschrijven gingen Janneke van den Assem en Marja Meijers voor een maand naar Japan. Hieronder volgt het verslag van hun ervaringen.

Waar te beginnen?

'Waar te beginnen als je een maand Japan op één A4-tje wilt beschrijven?' Deze vraag speelde even door mijn hoofd voor ik begon te typen. Het is ongeveer hetzelfde als wanneer mensen vragen: "En, hoe was het in Japan?". "Ja, goed, een mooie ervaring", kun je dan zeggen, terwijl in-tussen allerlei beelden door je hoofd flitsen. Want hoe schets je in het kort een reis als deze? De conclusie dat dit niet met een paar woorden te zeggen is of op een stukje papier te vatten, is geen oplossing. Daar heeft niemand wat aan, dus toch maar proberen.

De Kimono als voorwerp

Eerste indrukken

Op 2 augustus stapten we uit het vliegtuig op Narita Airport in Tokyo, voorbereid op een chaotische mensenmassa. Daarin zouden wij onze weg moeten vinden naar het juiste loket om kaartjes te kopen voor de juiste trein, met aan de ene hand een koffer en aan de andere onze handbagage. Het viel erg mee. De mensen achter het loket spraken

Engels en de treinen reden stipt op tijd. "Welcome Marja en Janneke" lezen we, terwijl we na een reis van drie uur de trap opklommen in het station van Odawara. Een paar treden hoger zagen we de gezichten van twee mensen, die de komende maand de organisatie rondom onze 'missie' voor hun rekening zouden nemen.

Gastvrijheid

Organiseren is Japanners wel toevertrouwd! De kandidaten voor de interviews waren al voor een groot deel gepland, er waren vertalers geregeld en de afspraak met de journalist was al gemaakt. In het weekend waren onze gastgezinnen de 'regelaars'. De gastvrijheid kende overigens geen grenzen. Op deze manier hadden we het nog nooit meegeemaakt! Tegenprestatie is wel, dat je zelf ook ontzettend attent moet zijn, een eigenschap die we allebei wel enigszins bezitten, maar die toch even aangepast moest worden aan de Japanse gewoonten. Soms voelden we ons onhandige reuzen.

Meteen aan de slag

Toen we even later buiten het station naar de auto liepen, was de hitte enorm. Het was zelfs voor Japan een warme zomer, dus de airco in het busje was geen overbodige luxe. Tijdens onze eerste rit in een Japanse stad probeerde ik alle indrukken goed in me op te nemen. Meneer Ozawa, die ons naar Minami-Ashigara reed, stelde voor eerst naar het gemeentehuis te gaan om onze opdracht te bespreken. Niet aangenaam na zo'n reis, maar toch ook wel grappig: meteen aan de slag. 'Typisch Japans?', vroegen we ons af? Aangekomen op het gemeentehuis, kregen we het programma voor de komende maand uitgereikt.

Achterliggende gedachte

Voor het afnemen van de interviews, kwamen we steeds bij andere mensen thuis. Ieder bezoek was een kennismaking met een ander stukje van de Japanse cultuur. Veel favoriete voorwerpen hadden daar direct iets me te maken, zoals een traditioneel Japans poppenspel, een shamisen (driestrijk muziekinstrument) en kimono's. Er waren ook voorwerpen bij, waarvan we van tevoren niet konden bedenken wat deze met de Japanse cultuur te maken hadden. Zoals de brandweeracademie, een groentetuin of een raceauto. Vaak bleken hierbij de achterliggende gedachten van meer belang dan het voorwerp op zich. Het waren dus niet alleen voorwerpen, waar de mensen mee kwamen. Ook onderwerpen, zoals een priester wiens manier van leven zijn 'favourite thing' was. Dat was soms wel moeilijk uit te beelden op een foto.

Kintaro festival

Een ander aspect van de Japanse cultuur hebben we ontdekt tijdens het jaarlijkse Kintaro festival in de stad. Dit feest van twee dagen vond plaats op een groot terrein met allemaal kraampjes. In de MSCA-stand werden kaas, klompjes en molentjes uit Nederland verkocht door Japanse vrouwen in 'Zeeuws-Meisjeachtige' klederdracht. De kaas was lekker en de tweede dag was die dan ook helemaal uitverkocht. Tijdens het bingo ging een digitale Fuji-camera op het nippertje aan onze neus voorbij. We hadden wel de eer op het podium de winnende bal te mogen trekken. De tweede avond hebben we de feestelijke afsluiting van het festival met een vuurwerk in kimono bijgewoond.

Stand van zaken

Ter gelegenheid van de 400-jarige relatie tussen Nederland en Japan, komt er in 2000 een tentoonstelling over de beide

culturen, zowel in Minamiashigara als in Tilburg. De artikelen die we daarvoor hebben geschreven, zijn bijna allemaal al in de krant verschenen en volgend jaar wordt er een boekje van gemaakt, met daarin ook de artikelen die Yukiyo Kurotani heeft geschreven over haar interviews in Tilburg.

Een geweldige ervaring

De grote gastvrijheid van de mensen en alle zorg en aandacht hebben diepe indruk op ons gemaakt. Ook de kleine attenties, als het opsturen van foto's die genomen waren tijdens de interviews en de bijgesloten briefjes vonden we erg leuk. Het is een ervaring die we niet hadden willen missen!

*Janneke van den Assem en
Marja Meijers*

Women Power

Een reisverslag door Enno Voorhorst

Niet te moeilijk

Heeft u nog een laatste boodschap voor Japanse gitaristen? Een moeilijke vraag, want hoe eerlijk kun je zijn? De hoofdredacteur van **Gendai Guitar** wachtte met spanning op een antwoord om een mooi slot te hebben voor zijn artikel. Ik heb het gevoel dat gitaar in Japan meer in het rijtje thuis hoort van Koto en Shimasen dan in die van viool of piano, de klassieke instrumenten van allure. Toen ik mijn recitalprogramma faxte kreeg ik al angstige reacties. Het moest vooral niet te moeilijk zijn. Maar mijn stukken waren toch uiterst toegankelijk? De microfoon gaapte me aan en een

nis van Mr. Cajetan d'Hartig. De vergelijking met de opbouw van een grafrede is hier onvoorstelbaar duidelijk hoorbaar gemaakt: er wordt eerst melding gemaakt van de overleden persoon, dan wordt er een persoonlijke noot aan toegevoegd want de spreker had hem goed gekend en had het één en ander met hem meegemaakt, vervolgens wordt er naar een climax toegewerkt, want hoe moeten we verder zonder hem? Als dan het moment van totale ontredde-ning is gekomen is er toch nog troost: hij heeft toch een goed leven gehad en is nu wellicht in de hemel.

Please repeat, but slowly...

Ik geloof dat mijn verhaal goed overkwam en haalde nog een ander voorbeeld aan van Bach uit de Matthëus Passie. Er ontstond geroezemoes in de zaal en de vertaler vroeg me op gedempte toon het nog eens te herhalen, maar nu langzaam: 'Matthëus Passie'. Nog steeds was er daarna geen blijk van herkenning. Misschien kennen ze dit meesterwerk niet door hun andere geloof? De aanwezige muziekkenners weten nu nog steeds niet waar ik het over had, maar in ieder geval is er nog veel voor hen te genieten!

Nog veel te leren

Ondertussen keek meneer Gendai Guitar nog eens op zijn ultra kleine minidisc, waarschijnlijk ogend op de resterende opnametijd en besloot ik maar de waarheid te zeggen: "Er valt nog veel te leren, dus verdiep je in boeken over muziek, luister ook naar andere instrumenten dan alleen gitaar en speel met een duidelijke visie in plaats van enkel vanuit je hart. Speel zoals je een verhaal vertelt. De reactie was gelukkig instemmend en hiermee kon het interview worden afgesloten.

Samen spelen en studeren

antwoord werd ondertussen wel gewenst. Ik realiseerde me dat mijn 'advies' makkelijk als denigrerend zou kunnen worden opgevat. Tijdens de lezing die ik voor de Fuji Guitar Society hield vertelde ik over de retorica in muziek. Als voorbeeld speelde ik de Tombeau van Weiß ter nagedachte-

Biiii.....g womenpower

Vijf dagen eerder werd ik op het vliegveld van Tokyo, Narita Airport, afgehaald. De afhaal-Japanners waren de dames Haruyo Onoda en Eiko Ariu, die naar aanleiding van het bezoek van de Tilburgse Culturele delegatie in 1998 mij opnieuw hadden uitgenodigd voor een 5-tal optredens. Het begon met een openingsreceptie, waar ik samen met meneer Watabe 'Shimassen' gespeeld heb.

Het was een zaal vol met vrouwen waarover Tomio Ariu, de man van Eiko, in zijn onovertroffen telegramstijl verklaarde: "Muchi women... Minamiashigara..... biiiig womenpower..... bad... situation, ha-ha-ha-ha!"

Tot slot werden er nog wat vragen gesteld zoals over mijn lengte of hoe ik mijn handen bescherm: "Nou, met handschoenen".

Main recital

Het hoogtepunt in Minamiashigara was het 'main recital' in de praktisch uitverkochte zaal van de schouwburg. Ik geloof dat het een succes was, in ieder geval moest ik vier toegiften spelen en waren mijn compagnons laaiend enthousiast. Het succes werd met eten en drinken gevierd in een karaoke bar. Natuurlijk kreeg ook ik de microfoon in mijn handen gedrukt, vergezeld van een soort telefoonboek. Er moest een keuze gemaakt worden en ik realiseerde me dat ik op precies dezelfde plek zat waar Wilbert van Herwijnen een jaar eerder de geniale vertolking weggaf van 'Rawhide'. Deze onderuitgezakte presentatie met de toonumfang van een kleine terts in een register, waarin alleen een geschoolde bas zich durft te wagen, heeft me nog herhaaldelijk aan het lachen gebracht. 'Rawhide' kon ik zo snel niet vinden - laat staan Wilbert evenaren -, dus werd het 'Woman' van John Lennon, onbewust een ode aan de womenpower van Minamiashigara.

Laatste schoenenmode

De laatste dag vertrokken we de met hele delegatie vanuit Minamiashigara naar Tokyo, waar mijn laatste concert zou zijn voor Gendai Guitar, met vooraf een interview. De reis ging per Shinkansen en het viel me tijdens deze reis op hoe verschillend Japanners er uit kunnen zien, van onopvallend tot adembenemend knap. Sommige vrouwen bedienen zich van de laatste schoenenmode: zolen van een formaat waarop twintig jaar geleden de jongens van 'Mud' en 'The Sweet' jaloers zouden zijn geweest. "Very high shoes... DANGEROUS.... ha-ha-ha-ha!"

Japanse moeder

Eiko, manager en 'mijn Japanse moeder' zoals ze zichzelf noemt, zijn al die dagen niet van mijn zijde geweest. Ze heeft inderdaad wat trekjes, die me aan mijn Nederlandse moeder doen denken, zoals het afdrogen van mijn gezicht in de pauze, het zorgen voor bananen voor de energiehuis-houding en het geven van inspirerende complimentjes.

Petshika

Het Tokyo concert werd goed bezocht door een groot aantal Fuji mensen en ik speelde zelfs nog één toegift meer dan in Minamiashigara, 'Petshika', die ik kort daarvoor had leren kennen. De tekst van dit Japanse volkslied werd geschreven door een zekere Kitahara, die in Odawara heeft gewoond. De melodie is zoals veel Japanse volksliedjes erg mooi. Reden genoeg voor mij om er snel een gitaararrangement van te maken en zo de Japanners een beetje tegemoet te komen, want de gitaar is toch een volksinstrument?

Alles tot in de puntjes geregeld

Na een ontroerend afscheid van Haruyo Onoda, Eiko en Tomio Ariu en Shuichi Ichino bevind ik me in het Tokyo Station Hotel, waar ik het tot aan mijn vliegreis, de volgen-

De Kimono als voorwerp

de morgen, zelf moet zien uit te zoeken. Ik hoef me echter geen zorgen te maken, want alles blijkt tot in de puntjes geregeld te zijn; zelfs het treinkaartje heb ik al op zak. Ik wil mijn sleutel terugvragen, maar mijn kamernummer is me ontschoten. Terwijl ik verwoed mijn zakken aan het napluisen ben, staat de receptionist rustig mijn theater gade te slaan, met de sleutel al in zijn hand. Heeft hij me na één keer al herkend? Of ben je zó snel beroemd in Tokyo? Ik denk het laatste, hoewel ik daar verder weinig van heb gemerkt.

Ik schrijf dit in het vliegtuig op weg naar huis en verheug me erop mijn eigen 'womenpower' weer te zien, drie dochters, die zich zeker zullen verheugen op de vele cadeaus, die ik bij me heb en mijn twee keer zo volle koffer als bij mijn vertrek zullen plunderen voor ik goed en wel mijn jas heb kunnen uittrekken. Misschien kan ik nog een oogje dicht doen voordat we op Schiphol landen. Bij het afscheid wilde Shuichi Ichino nog even weten of het écht waar was, dat ik in bed met handschoenen slaap om mijn nagels te beschermen, want dat gerucht gaat in Minamiashigara.

Enno Voorhorst

Dejima (1)

Volgend jaar vieren we de 400-jarige handelsrelatie tussen Japan en Nederland. Daarbij zal vaak het woord 'Dejima' of 'Deshima' vallen, de naam van een kunstmatig schiereilandje in de baai van Nagasaki, dat lange tijd in Japan de enige plek was waar de Hollanders (van Nederlanders kunnen we in die tijd nog niet spreken) mochten verblijven. Tegelijkertijd vormde het voor de Japanners het vrijwel enige venster op de westerse buitenwereld.

In een viertal korte artikelen zullen we de verschillende perioden van deze 400 jaar behandelen. Allereerst, de tocht van de Hollanders met het schip de "Liefde" naar Japan en hun ervaringen daar. Vervolgens het gedwongen verblijf op Dejima en de van daaruit gevoerde handel o.a. met Batavia. Dan de laatste fase van de Hollandse invloed en de door de Amerikaanse commodore Perry in 1853 afgedwongen openstelling van Japan. Tenslotte, Japan als een militaristische grootmacht met alle kwalijke gevolgen vandien en, na 1945, de moeizame en maar gedeeltelijk geslaagde ontwikkeling tot een moderne industriële natie.

Het begin

Van het begin, de reis van de "Liefde" naar Japan en het verblijf van de overgebleven bemanning, zijn niet veel details bekend. De grote lijn is wel uit de verschillende kronieken te halen, maar naar wat er zich precies heeft afgespeeld, bijvoorbeeld tijdens de barre reis van twee jaren naar Japan, kunnen we toch slechts gissen. Het is daardoor onmogelijk om goed te begrijpen wat de Hollanders hebben doorgemaakt.

De Straat der Wanhoop

De "Liefde" was er een van vijf schepen (Blijde Boedschap, Trouw, Geloof, Hoop en Liefde) die op 27 juni 1598 de rede van Goeree verlieten met als bestemming de 'Spaanse' westkust van Chili. Die wilde men bereiken via de Straat van Magelhaes, een doorsteek in het zuiden van Zuid-Amerika. Japan was dus niet het eerste doel van de kleine vloot. Het geen overigens maar aan een kleine groep mensen bekend.

De gewone schepelingen wisten niet beter dan dat de reis naar Oost Indië zou gaan, een reis met een vredelievend karakter wat nog werd onderstreept door aan sommige van de, overigens zwaarbewapende, schepen deugdname namen te geven. De reden van deze geheimzinnigheid was onder meer gelegen in het feit, dat De Straat van Magelhaes een slechte naam had zodat weinig schepelingen bereid zijn waren geweest om op een vloot met zo'n bestemming aan te monstren.

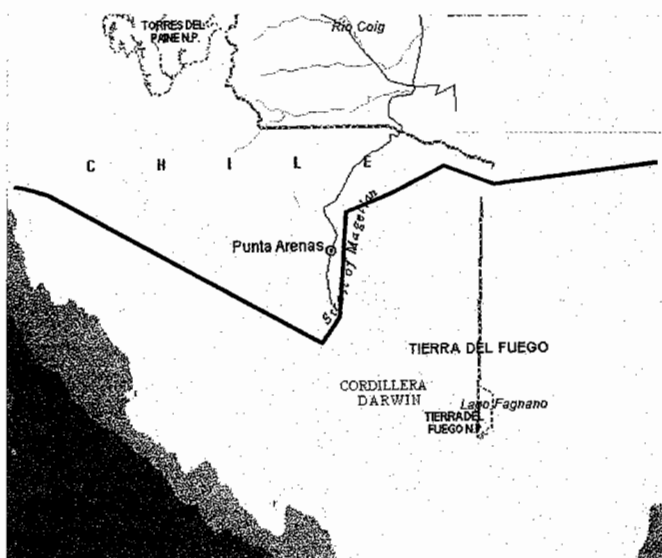
Kaapvaart

In 1598 was de 80-jarige oorlog nog maar halverwege. De Hollanders waren dus in oorlog met de Spanjaarden en dat bood een welkome rechtvaardiging voor de profijtlijke kaapvaart, waarbij het erom ging zoveel mogelijk Spaanse bezittingen, zowel op zee als aan land, in handen te krijgen. Dat was naar de toen heersende opvattingen geen ordinaire zeeroverij, maar een aanvaardbare manier om de vijand schade toe te brengen en zich voor vroegere verliezen schadeloos te stellen. Nadat deze kaapvaart met succes zou zijn bekroond zou de tocht in westelijke richting worden voortgezet om de Filippijnen, China en Japan en een aan-

tal andere eilanden met een bezoek te vereren, onder andere vanwege het daar aanwezige zilver.

Zware verliezen

Met dus niet Japan, maar de kust van Chili voor ogen zette de kleine vloot koers naar het zuiden van Zuid-Amerika, dat men na een jaar van ontberingen in april 1599 bereikte. Daar konden de veelal zieke bemanningen dankzij de lagere temperatuur ter plaatse wat op verhaal komen. Van de oorspronkelijk 491 schepelingen waren er toen al meer dan honderd overleden. Ondanks alle tegenslagen, de reis was ook als kaapvaart tot dan toe allesbehalve een succes, verloren de bevelhebbers op de schepen de moed niet. Integendeel, ze besloten de tocht voort te zetten door de Straat van Magelhaes. Begin september 1599 bereikten de schepen de Stille Oceaan, waar zij elkaar als gevolg van het slechte weer uit het oog verloren. Op een aantal min of meer toevallige treffers na vonden zij elkaar niet meer terug, waarna de schepen elk hun eigen bestemming zochten.

Allesbehalve een rechte straat

文化 交流

Rampspoed

In januari 1600 besloot de bevelhebber van de “Geloof” onverrichterzake naar huis terug te keren. Hoewel ook de thuisreis moeilijk was, bereikte het schip uiteindelijk in juli de kust van Holland. Van de oorspronkelijke bemanning was toen nog maar 30% over. Hoe het de “Trouw” is vergaan is maar gedeeltelijk bekend. We weten eigenlijk alleen, dat het schip nog enige tijd in de Stille Oceaan actief is gebleven en dat de bemanning diverse keren betrokken was bij schermutselingen met de Spanjaarden, zowel ter zee als op het land, soms samen met de Indianen. Begin 1601 kwam het schip in Portugese dienst. Slechts een handjevol van de oorspronkelijke opvarenden bereikte ooit weer vaderlandse bodem. Van de “Blijde Boodschap” weten we dat het in Spaanse dienst kwam, maar niet aan de verwachtingen voldeed en daarom werd verkocht.

De oversteek

De twee overgebleven schepen, de “Liefde” en de “Hoop”, beleefden afzonderlijk nog verschillende avonturen op de Chileense westkust, waarna ze samen op 27 november 1599 begonnen aan de oversteek naar Japan in de hoop daar de aan boord aanwezige wollen stoffen te verhandelen. Aanvankelijk verliep de tocht voorspoedig, maar op 23 februari sloeg het noodlot toe. De “Hoop” verging in een zware storm met man en muis. De “Liefde” echter doorstond het geweld en wist zijn reis voort te zetten.

Portugese invloed

Op 19 april 1600 bereikte de “Liefde” het noordoosten van het eiland Kyushu, het meest westelijke eiland van Japan. De nood aan boord was zo hoog gestegen dat Kapitein Jacob Quaeckernaeck besloot er voor anker te gaan. Dat was een nogal dubieuze beslissing, want in het zuidelijk deel van Japan hadden de Portugese Jezuïeten veel invloed, zodat Quaeckernaeck met zijn schepelingen niet op een al te gastvrije ontvangst mochten rekenen. Een paar schepelingen vonden de risico's zo groot, dat ze na aankomst subiet in Portugese dienst traden.

Van de oorspronkelijke 110 koppen waren er 25 overgebleven, van wie nog slechts een kwart redelijk gezond was. De kapitein accepteerde daarom graag het aanbod van de plaatselijke machthebber om met zijn bemanning een huis aan de wal te betrekken, opdat hij daar met zijn schepelingen op verhaal kon komen. De behandeling, die de uitgeputte bemanning ten deel viel, viel dus nogal mee.

William Adams

Vanaf dat moment komt er een merkwaardige figuur in beeld, de Engelse stuurman William Adams. Wellicht omdat Quaeckernaeck ziek was, werd Adams met Jan Joosten van Lodensteyn, een van de andere opvarenden op transport gesteld naar Osaka om de Shogun op de hoogte te brengen van de avontuurlijke reis van de “Liefde” en van het doel waarmee het Japan had aangedaan. Hoewel Adams

zijn best deed, lukte het hem niet om de Shogun onmiddellijk te overtuigen van de vreedzame bedoelingen van de Hollanders. Dat was niet zo vreemd want het gesprek ‘liep’ via Portugese tolken. De ongebruikelijk zware bewapening van de “Liefde” kon volgens hen toch weinig anders betekenen dan dat de Hollanders agressieve bedoelingen hadden. Adams en Jan Joosten werden gevangen gezet en het scheelde weinig of het dringende advies van de Portugese Jezuïeten, om de opvarenden als oorlogszuchtige indringers te beschouwen en hen direct op te knopen, was uitgevoerd. Gelukkig begreep de Shogun, dat hij meer plezier zou beleven aan levende dan aan dode Hollanders. Na nog twee keer Adams te hebben verhoord gaf hij bevel de Hollanders te sparen. De schepelingen werden in vrijheid gesteld en ze konden gaan en staan waar ze wilden, in of buiten Japan. Dit gold echter niet voor Adams. Hij mocht Japan niet verlaten. De Shogun vond hem als raadgever en deskundige op het gebied van scheepvaart, scheepsbouw en navigatie te waardevol om hem zomaar te laten gaan. Adams besloot zich bij zijn lot neer te leggen, zich in Japan te vestigen en met een Japanse vrouw te trouwen. Hij stierf in 1628.

Het einde van de “Liefde”

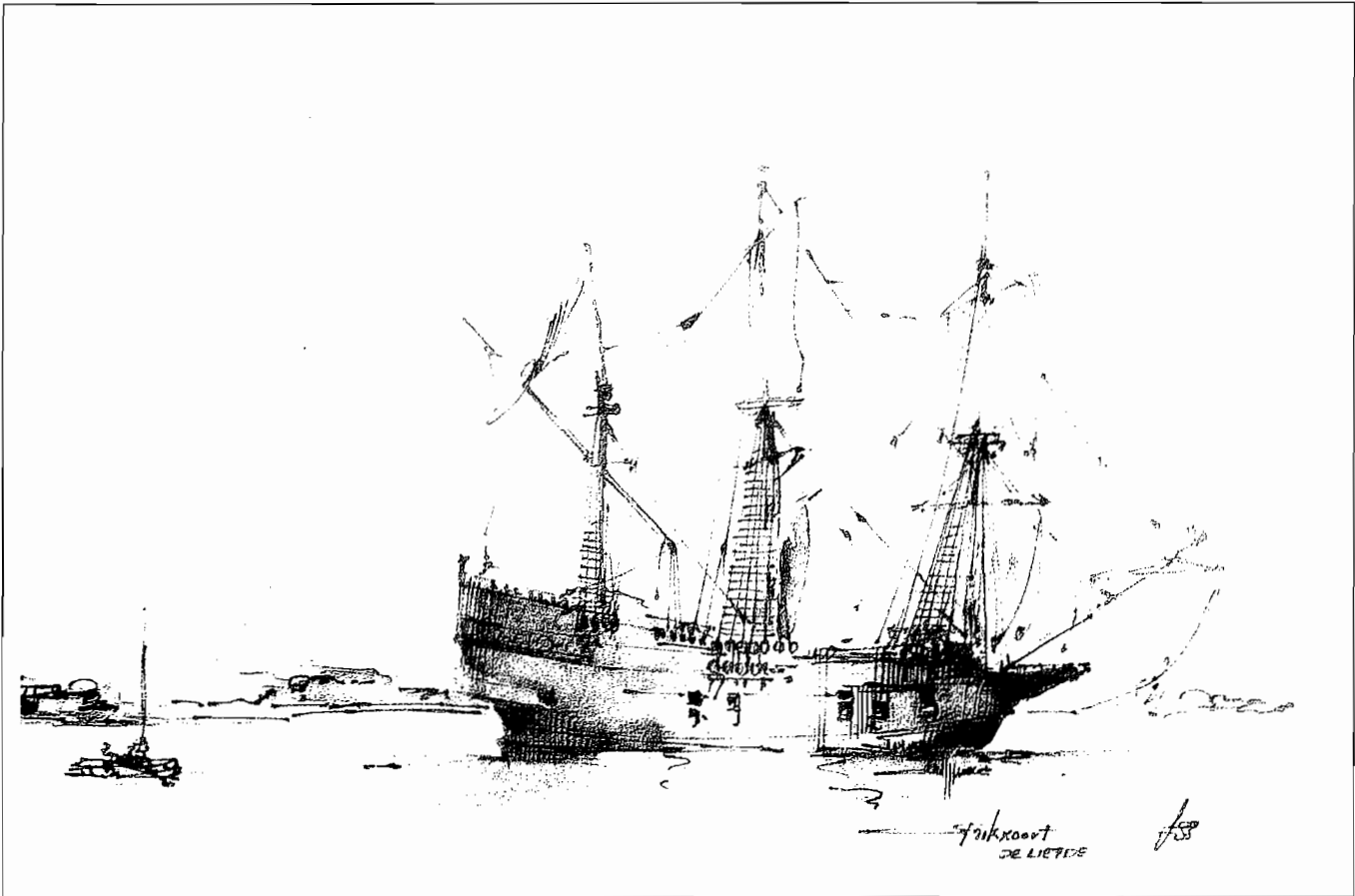
Tijdens het verblijf van de Hollandse bemanning aan wal werd de “Liefde” geplunderd door op buit beluste lieden, die zich met kleine bootjes toegang tot het schip verschafte. De Shogun was daar zeer verbolgen over en gaf zelfs bevel om alles weer terug te brengen, maar dat bleek in de praktijk onmogelijk, want natuurlijk lag de dader op het kerkhof. Hij stelde daarom de bemanning voor het geleden verlies schadeloos door de betaling van 50.000 Reaal aan een plaatselijke heerser, die dit bedrag moest gebruiken om de Hollanders van de nodige middelen te voorzien, mochten zij daaraan behoefte hebben. Zijn verontwaardiging weerhield hem er overigens niet van om de volledige bewapening van het schip te laten overbrengen naar een veilige plaats aan wal. Die kwam hem nog wel eens van pas! En inderdaad, bracht de Shogun nog datzelfde jaar met succes de kanonnen in stelling tijdens een beslissende slag met zijn tegenstanders in de buurt van Sekigahara. De Hollandse kanonniers maakten zich daarbij verdienstelijk. De “Liefde” werd nog een aantal keren in Japanse dienst ingezet voordat hij, waarschijnlijk voor de kust, in een ‘typhoon’ verging.

De VOC

Quaeckernaeck ontving van de Shogun een schriftelijke uitnodiging, bestemd voor de machthebbers in Holland, om met Japan handel te drijven. Hij besloot daarop om samen met een der andere opvarenden, Melchior van Santvoort, Japan te verlaten. Met een Japanse jonk bereikten zij in 1605 Patani in Achter-Indië waar Quaeckernaeck in dienst trad van de inmiddels opgerichte Verenigde Oost-Indische Compagnie, de VOC, waarbij hij de uitnodiging van de Shogun tot handel drijven aan zijn nieuwe superieur over-

handigde. Hij sneuvelde tijdens een treffen met de Portugezen. Over Van Santvoort weten we, alleen dat hij weer naar Japan terugkeerde. Van het lot van de andere Hollanders is weinig meer bekend dan dat de meesten in Japan zijn gebleven. Ze mochten Japan wel verlaten, maar hadden geen middelen of zin om dat te doen. Ook hadden

Dat was echter een doorn in het oog van de Portugezen. Zij deden hun beklag bij Shogun Iemitsu Tokugawa, de opvolger van Ieyasu, en adviseerden hem een eind te maken aan de verderfelijke invloed van de ketterse Hollanders. Die Shogun was echter meer beducht voor het succes van de Portugese missionarissen, waarin hij een grotere dreiging

Het schip de "Liefde"

Aquarel van Ronald van Rikxoort; met dank aan Maritiem Museum-Rotterdam

zij waarschijnlijk allang de hoop of de moed opgegeven het vaderland ooit nog terug te zien. Zij besloten zich dus definitief in Japan te vestigen en het schijnt hen wel goed te zijn gegaan.

Volledige Afsluiting

Zo verging het de "Liefde" en zijn bemanning. Niemand van de schepelingen heeft, in tegenstelling tot wat men wel eens denkt, ooit Dejima gezien. Nadat de handel tussen de Japanners en de Hollanders op gang was gekomen en er regelmatig Hollandse schepen vanuit Batavia in Japan aankwamen, kregen de Hollanders toestemming om een vrij toegankelijke handelspost op het eilandje Hirado op de westkust van het eiland Kyushu in te richten. Van hieruit dreven de Hollanders met toenemend succes hun handel.

zag dan in de neutrale houding van de Hollanders. Hij kondigde in 1639 voor Japan een vrijwel volledige afsluiting van de buitenwereld af en verdreef de Spanjaarden en de Portugezen. Dit ging met veel bloedvergieten gepaard. Ter nagedachtenis van de Christelijke Japanse en Portugese martelaren uit die tijd is in Nagasaki een monument opgericht. Verder dwong hij de Hollanders zich uitsluitend te vestigen op een piepkleine nederzetting, het schiereilandje Dejima, in de baai van Nagasaki. (wordt vervolgd)

Joop van Lier

Volgend jaar

Bezoek aan Japan

Zoals we meerdere malen in deze nieuwsbrief hebben uiteengezet, staat elk jaar een officieel bezoek op het programma. Het ene jaar gaat een Tilburgse delegatie naar Japan, het andere jaar bezoekt een delegatie uit Minami-Ashigara onze stad. Dat betekent dus, dat volgend jaar een Tilburgse delegatie een bezoek zal brengen aan Minami-Ashigara. Aangezien het jaarthema dan nog steeds 'welfare' is, zal deze delegatie dus een welfare-delegatie zijn.

Het programma van dit is nog niet rond, maar verwacht mag worden dat het heel wat serieuze bezoeken aan Japanse welfare instellingen zal inhouden, naast toeristische excursies natuurlijk. Hoewel Japan voor ons erg duur is en Tokyo wat dat betreft tot de wereldtop behoort, zal een dagje shoppen zeker op het programma staan.

Aangezien er ook bijzondere activiteiten in Japan zullen worden georganiseerd in het kader van de 400-jarige han-

delsrelatie tussen Nederland en Japan, bestaat de kans dat enige leden van onze delegatie als vertegenwoordigers van Tilburg aan deze activiteiten zullen deelnemen.

Activiteiten in Tilburg

Een comité onder voorzitterschap van burgemeester Stekelenburg is al meer dan een jaar bezig om de 400 jarige handelsrelatie met Japan op een gepaste manier in Tilburg te vieren. Dat gebeurt overigens in regelmatig overleg met het landelijke comité, dat de viering in Japan voor zijn rekening neemt. Wat Tilburg betreft zullen de verschillende evenementen beginnen met een grootse Japan-week van 9 tot en met 17 september. In deze week zullen bedrijven en culturele organisaties op Japan gerichte activiteiten organiseren. Het is de bedoeling dat voor de Schouwburg en Concertzaal een op Japan geïnspireerd kunstwerk wordt onthuld.

De Tilburgse musea richten bijzondere tentoonstellingen in:

- In het Noordbrabants Natuurmuseum zullen twee topfotografen, de Nederlander Martin Kers en de Japanner Toshinobu Takeuchi, hun visie op de landschappen van beide landen laten zien. Daarnaast zal een spectaculair panorama te zien zijn, dat gebaseerd is op een nieuw procédé van Fuji Photo Film.
- Eveneens in het Noordbrabants Natuurmuseum zullen de door een aantal inwoners van Tilburg en Minami-Ashigara als hun 'dierbaar voorwerp' geselecteerde objecten te zien zijn.
- In het Nederlands Textielmuseum zullen 50 kimono's uit particulier bezit te zien zijn. Het gaat om een zeer bijzondere collectie kledingstukken, eens gedragen door Sanae Okubu, de echtgenote van een voorname Samurai, en vervaardigd tussen 1870 en 1930.
- Het museum Scription komt met een tentoonstelling onder de titel: 'Letters in kimono' gewijd aan het Japanse schrift in het westen.
- Iets later, namelijk m.i.v. 21 oktober, zal het werk van elf prominente Japanse fotografen te zien zijn in De Pont.

Tot zover een tipje van de sluier opgelicht. In de komende maanden zullen de plannen en nog een aantal andere meer in de publiciteit komen. Ook wij zullen u op de hoogte houden.

Prettige feestdagen en gelukkig nieuwjaar

Nuttige telefoonnummers

Werkgroep	Contactpersoon	Telefoon
Cultuur	Leo Pot	013-5490390
Economie	Huib Hermans	013-4633248
Milieu	Berry Stok	013-5840400
Onderwijs / Welfare	Jan Hoedemaker	013-4674339
Sport	Jack de Wilde	013-5437283